فهرست ما فی هذا المجلد

۱- رساله تسطیح الاسطرلاب از مولی الاعظم علامة العصر محیی الدین محمد بن یحیی بن ابی الشکر المغربی - این نسخه بی‌نظیر که از متون قدیمه است با ۱۲ شکل هندسی و نجومی که اثر دقیق علمی است که یکی از منجمین ترسیم نموده ص۱

۲- رساله مولانا افضل‌الدین کاشی در حل و استخراج یک مسئله غامض هندسی و تا انجا که نگارنده بمنابع و فهرست تصنیفات مولف دسترس داشتم هیچ تالیفی را از بابا افضل بنظر نیاوردم ص۱۴

۳- رساله حکیم قاضی ولد حکیم کاشفای یزدی در باب چوب چینی و قهوه و چای علاوه بر مطالب مخصوص طبی شامل بعضی اطلاعات تاریخی و مهم از حالات بزرگان عصر منجمله مرض قلبی که بیگم حرم شاه اسمعیل صفوی داشته و چندتن از بزرگان و وزرا که بنام انها جداگانه اشارت میرود دچار امراض صعب العلاج بوده که معالجه نموده. رساله ۱۴ فصل است ص۱۶

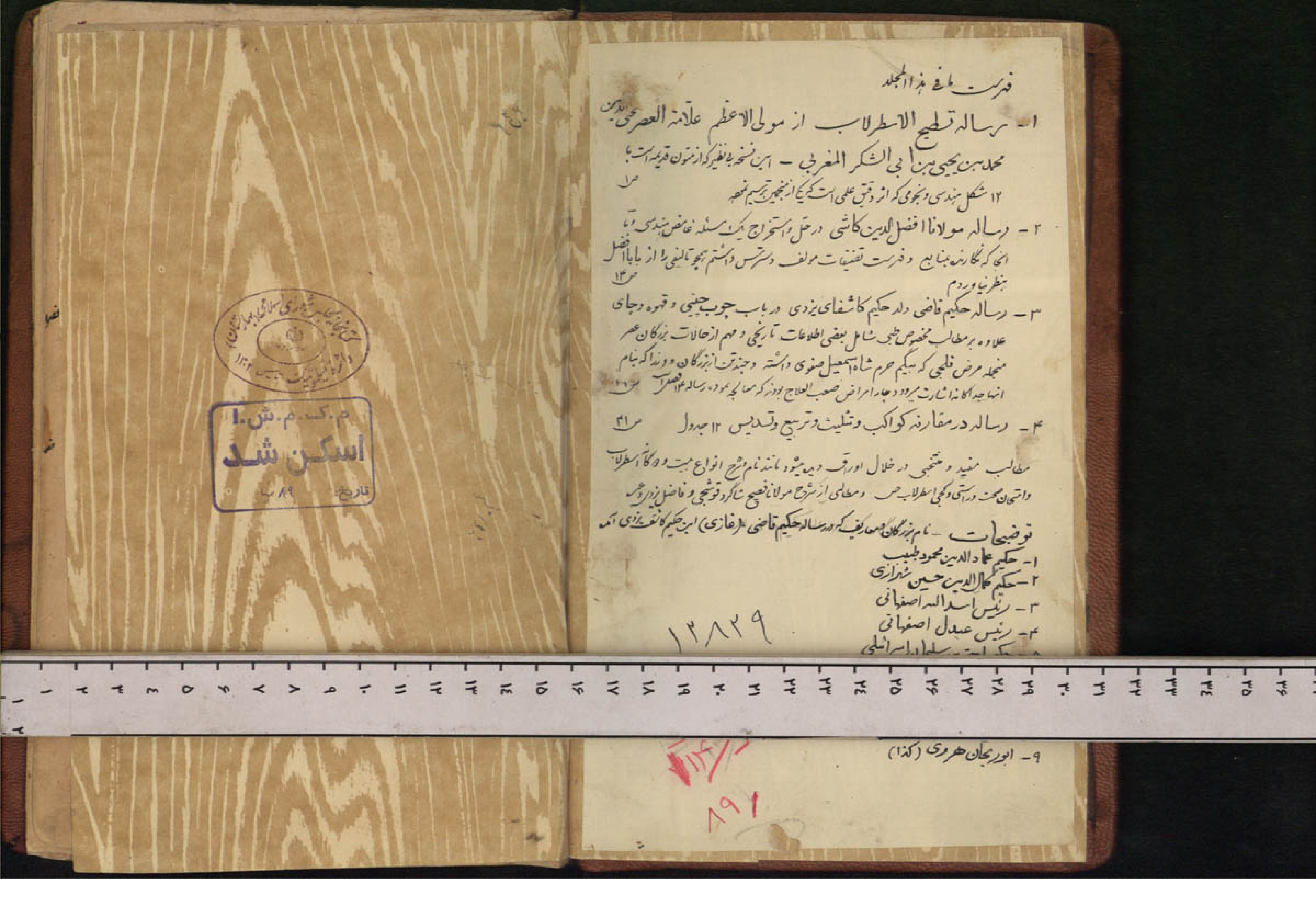
۴- رساله در مقارنه کواکب و تثلیث و تربیع و تسدیس ۱۲ جدول ص۲۱

مطالب مفید و منتخبی در خلال اوراق دیده میشود مانند نام و شرح انواع بیست و دو گانه اسطرلاب و اشتباه صحت و راستی و کجی اسطرلاب ص و مطالبی از شرح مولانا فصیح شاگرد قوشچی و فاضل یزدی و غیره

توضیحات - نام بزرگان و معاریف که در رساله حکیم قاضی (غازی) ابن حکیم کاشف یزدی آمده

۱- حکیم عماد الدین محمود طبیب
۲- حکیم کمال الدین حسین شیرازی
۳- رئیس اسدالله اصفهانی
۴- رئیس عبدل اصفهانی
۵- حکیم اسحق بن سلیمان اسرائیلی
۶- خواجه روح الله
۷- بیگم حرم شاه اسمعیل صفوی
۸- حسن بیگ نقشبند تبریزی
۹- ابوریحان هروی (کذا)

۱۲۸۲۹

فهرست ما فی هذا المجلد

۱- رساله تسطیح الاسطرلاب از مولی الاعظم علامة العصر محیی الدین محمد بن یحیی بن ابی الشکر المغربی - این نسخه بانظیر که از متون قدیمه است با ۱۲ شکل هندسی و نجومی که از دقیق علمی است که یکی از نجمین ترسیم نموده ص ۱

۲- رساله مولانا افضل الدین کاشی در حل و استخراج یک مسئله غامض هندسی و تا انجا که نگارنده بمنابع و فهرست تصنیفات مولف دسترسی داشتم هیچ تالیفی را از بابا افضل بنظر نیاوردم ص ۱۴

۳- رساله حکیم قاضی ولد حکیم کاشفای یزدی در باب چوب چینی و قهوه و چای علاوه بر مطالب مخصوص طبی شامل بعضی اطلاعات تاریخی و مهم از حالات بزرگان عصر منجمله مرض قلبی که بیگم حرم شاه اسمعیل صفوی داشته و چند تن از بزرگان و وزرا که بنام انها چه اگاهانه اشارت میرود دچار امراض صعب العلاج بوده که معالجه نموده. رساله ۱۴ فصل است ص ۱۰۶

۴- رساله در مقارنه کواکب و تثلیث و تربیع و تسدیس ۱۲ جدول ص ۴۱

مطالب مفید و منتخبی در خلال اوراق دیده میشود مانند نام و شرح انواع بیست و دو گانه اسطرلاب و اتیان صحت و درستی و کجی اسطرلاب ص و مطالبی از شرح مولانا فصیح شاگرد قوشچی و فاضل یزدی و ...

توضیحات - نام بزرگان و معاریف که در رساله حکیم قاضی (رفازی) ابن حکیم کاشف یزدی آمده

۱- حکیم عمادالدین محمود طبیب
۲- حکیم کمال الدین حسین شیرازی
۳- رئیس اسدالله اصفهانی
۴- رئیس عبدل اصفهانی
۵- ...

۹- ابوریحان هروی (کذا)

۱۲۸۲۹

۱۲۴

۸۹۱

بسم الله الرحمن الرحيم

هذا كتاب تسطيح الاسطرلاب من انشاء المولى الاعظم علامة العصر محيي الملة والدين
يحيى بن ابي الشكر المغربي رحمة الله عليه مقدمة نافعة في علم التسطيح لتكن دائرة اح
مركزها ى تماس دائرة ا ب ح على ا و وصل خط ا ر ب فاقول ان قوس ا ر شبيهة بقوس
ا ب برهانه انا نخرج قطر ا ه د ولتكن مركز الصغرى ة ونصل ة ر ى ب فلان ا ه
مثل ة ر و ا ى مثل ى ب فزاوية ر اعني زاوية ا مساوية لزاوية ب اعني زاوية ا
كزاوية ى و القسي المتشابهة تقبل زوايا متساوية فقوس ا ر شبيهة بقوس ا ب
وبقي قوس ر ح شبيهة بقوس ب ح برهان آخر نخرج خط ط ا مماسها فزاوية
ط ا ب مساوية لكل واحد من الزوايا التي تقع في قوس ا ر د في قوس ا ب فقوس ا ر
شبيهة بقوس ا ب وبقي قوس ر ح شبيهة بقوس ب ح وهو المطلوب مقدمة اخرى

لتكن دائرة ا ب ح و قطرها ا ح
على خط ر ه المماس للدائرة ثم تعلمت
عليه نقطتا ه ر و وصلت خطوط
ا ب ه ا د ر ب د فاقول ان مثلث
ا ب د شبيه بمثلث ا ه ر برهانه
انا نصل خط ب ح فمثلث ا ب ح
القايم الزاوية شبيه بمثلث ا ر ح
القايم الزاوية فزاوية ا ح ب اعني زاوية ا د ب كزاوية ه وزاوية ا مشتركة

في المثلثين سوى زاويتي ا ب د كزاويتي [illegible] فمثلث ا ب د شبيه بمثلث ا ه ز ومخالف الوضع
فنسبة ا ه الى ا ز كنسبة ا د الى ا ب وكنسبة ه ز الى ب د **فصل** واذ قد
تقدم ذلك فلنشرع الآن في كيفية تسطيح ما يحدث من الدوائر على بسيط الكرة الى السطح
المماس لها فنقول ليكن كرة ا ب ج د ومركزها ه ويماس سطحا ما على ج وقطرها ا ه ج
قائم على السطح المماس وليكن قطبها الشمالي نقطة ج وقطبها الجنوبي ا ثم نتوهم سطحا
يمر بقطر ا ج قاطعا للكرة وللسطح المماس فيحدث فصلان مشتركان اما في الكرة فدائرة
ا ب ج د العظمى واما في السطح فخط ك ل ثم نتوهم سطحا آخر قاطعا للكرة وللسطح
المماس وقائما عليه وعلى السطح القاطع وهو خط غ خ فيحدث ايضا فصلان مشتركان
اما في السطح القاطع فقطر ا ج واما في السطح فعمود يمر بنقطة ج قائم على خط ك ل
فقد ثبت من هذا الوجه ان كل دائرة عظيمة تمر بالقطبين تتسطح في السطح المماس خطا مستقيما
فقد تسطحت دائرة نصف النهار التي تمر بقطبي العالم في السطح المماس خطا مستقيما
اعني خط ك ل ويسمى خط نصف النهار وتسطحت ايضا الدائرة العظيمة القائمة على دائرة
نصف النهار اعني افق الاستواء في السطح المماس خطا مستقيما اعني خط غ خ
ويسمى خط الاستواء **تسطيح** دائرة معدل النهار والمدارات الموازية لها فليكن في الكرة
قطر معدل النهار س ع وقطر مدار السرطان ط ى وقطر مدار الجدي ر ح وكلها موازية
لخط ك ل ثم نصل خطوط ا ر ك ا س م ا ط س ا ح ك ا ى ه ا ع ع ثم ان توهمنا
دوران الكرة على محور ا ج الى ان يعود الى وضعها الاول حدثت بدورانها الدوائر
المتوازية التي ترسمها نقط ر س ط اعني الدوائر المذكورة ومعلوم انها قواعد المخروطات
رؤوسها نقطة ا وسهمها بعض خط ا ج فاذا اخرجت هذه المخروطات ولقيت
السطح المماس احدثت فيه دوائر متوازية مركزها نقطة ج كما تبين ذلك الموسوم في

كتب

كتاب المخروطات واقطارها خطوط ك ل م [illegible] ع وليكن خط [illegible] قطر مدار الجدي
في الكرة فخط [illegible] قطره في السطح وخط [illegible] قطر مدار الحمل في الكرة فخط م ه قطره في السطح
وخط [illegible] مدار راس السرطان في الكرة فخط [illegible] قطره في السطح وايضا لما كان خط
ب ه موازيا لخط ج م صارت نسبة ا ه الى ه ب كنسبة ا ج الى ج م لكن ا ه مثل ه ب
فخط ا ج كخط ج م فقطر الكرة نصف قطر مدار الحمل في السطح المماس ويقع في هذا الوضع قطر
مدار الجدي اعظمها وقطر مدار السرطان اصغرها وان جعل نقطة ج هي القطب الجنوبي
صار قطر مدار السرطان اعظمها وقطر مدار الجدي اصغرها **فصل** فكل مدار يقع بين
مدار الجدي ونقطة ج يتسطح بهذا الطريق كمدارات الكواكب وغيرها من الاجزاء المفروضة
وليكن خط ش ث قطر بعض المدارات ونصل خط ا ش ث ونرسم دائرة ش
على مركز ج فهذه الدائرة مدار الكوكب او الجزء المفروض **فصل** ان كان السطح المماس للكرة
متناهيا فكل مدار بين نقطة ا ومدار الجدي لا يتسطح فيه البتة وان كان السطح غير متناه فكلها
يتسطح فيه الا ا فانها لا يوجد فيه لانها في السطح الموازي له **تسطيح** دائرة البروج وذلك انا
نصل خط ر ح وهو قطر مدار البروج في الكرة [illegible] شبيه [illegible] ومخالف لوضعه [illegible] المائل الذي راسه نقطة ا وقاعدته دائرة البروج

وايضا فلان زاوية ع ا ك قايمة لانها في نصف الدائرة فالدائرة التي قطرها خط ك ع
تمر بنقطة آ و بالنقطة المقابلة لها على القطر كما في هذه الصورة وهي دائرة فلك البروج ولما
كانت في الكرة تماس مدار السرطان والجدي كذلك تماس مداريهما في السطح **فصل**
وايضا فلان قوسي ر ت شبيهة بقوس ص م و قوس ب ط شبيهة بقوس م ق لكن كل
واحدة من قوسي ر ت ب ط مقدار الميل الاعظم في الكرة فكل واحدة من قوسي ص م
م ق مقداره في السطح فقد قام مدار الحمل في السطح مقام دائرة نصف النهار في الكرة
وقد سطح هو وكل المدارات الموازية له في السطح دوائر متوازية وكذلك غيرها ما لم تمر
واحد منها بالقطبين وذلك ما اردنا ان نبين **تسطيح** دائرة الافق لتكن دائرة
ا ب ح د مدار الحمل مركزها ه وكرة التسطيح ا ح ه ط ونقطة آ القطب الجنوبي و
وقوس آ ح عرض البلد ونخرج قطر الافق في الكرة وهو خط ح ر ط ونفصل خطا ط ك ل
ا ح ت ي فمثلث ا ح ط شبيهة بمثلث ا ت ك فالمخروط المايل الذي راسه نقطة آ
وقاعدته دائرة الافق في الكرة قد اخرج الى السطح التسطيح وقطع على خلاف
فالفصل المشترك بينهما دائرة لكن خط ح ط قطر الافق في الكرة فخط ي ك قطره في السطح
وايضا فلان زاوية ك ا ي قايمة لانها في النصف الدائرة فالدائرة التي قطرها
ي ك تمر بنقطة آ ح لا محالة فنصف خط ي ك نصف قطر دائرة الافق
فاقول انه لا يجوز ان يكون نقطة ه مركز الافق الا اذا كان العرض تسعون درجة
سواء برهانه ان قوس آ ح اعظم من قوس ه ط الذي هو عرض البلد اقل من قوس ح ه

فزاوية

فزاوية ح ا ه اعظم من زاوية ه ا ط والزوايا التي عند نقطة ه قوايم فخط ه ا اعظم من
خط ه ك فمقطع نصف القطر يقع بين نقطتي ي ه واما استخراجه بطريق الهندسة
فعلى ما صنف وذلك انا نعمل زاوية ي ا م مثل زاوية ا ك فاقول ان نقطة م مركز
دائرة الافق **برهانه** ان زاوية ي ا ك قايمة واخرج منها عمود ا ه فزاوية
ه ا ك اعني زاوية م ا ي مثل زاوية ي فخط ا م كخط م ي ومثل زاوية م ا ك
مثل زاوية ك فخط ا م كخط م ك فخط م ي كخط م ك وهو المطلوب **تسطيح**
دوائر المقنطرات الكاينة على بسيط الكرة في السطح المماس وذلك انا نقسم قوس ح ه ط
بنصفين على ه وهي نقطة سمت الراس في الكرة ونصل خط ا ه س فنقطة س سمت
الراس في السطح وقد كانت نقطة م مركز دايرة الافق فجميع مراكز المقنطرات التي
بين الافق وسمت الراس يقع بين نقطتي م س فلنكن قطر بعض مقنطرات الارتفاع
في الكرة خط ع ف موازيا لقطر الافق ح ط ونصل خطا ا ح ه ا ف ص فخط ص ق
قطر مقنطرة الارتفاع في السطح من اجل ان مثلث ا ع ف شبيهة بمثلث ا ص ق ومحاذيه
لوضعه فاقول ان مركزها منحرف عن نقطة ش الى جهة م برهانه ان قوس ح ع كقوس ط ف
يبقى قوس ع ه مثل قوس ه ف التي هي اعظم من قوس ه ف فقوس ع ه ا اعظم كثيرا من
قوس ه ف فزاوية ع ا ه اعظم من زاوية ه ا ف والزوايا التي عند نقطة ه قوايم فخط ا ق
اعظم من خط ا ص وايضا لما كانت قوس ع ه مثل قوس ه ف فزاوية
ه ا س كزاوية س ا ص فنسبة ق ا الى ا ص كنسبة ق س الى س ص لكن ق ا

اعظم من ا ص فخط ح س اعظم من خط س ص فمركز مقنطرات الارتفاع متصرا عن نقطة س الى جهة د م

فصل

وبهذا الوجه تسطيح ساير مقنطرات
الارتفاع الى ان ينتهي الى
سمت الراس وايضا انه
لما كانت قوس ه ط
التي هي عرض البلد شبيهة
بقوس ح ر ك وقوس ل ح
التي هي عرض البلد شبيهة
بقوس ك ت فقد اقام مدار
الحمل في سطح التسطيح
مقام دايرة نصف النهار
في الكرة واناب عنها
وذلك ما اردنا

بيانه كيفية البرهان على قسمة قطر الافق بنصفين بوجه آخر وذلك انا نصل ح ش فلان زاوية
م ا ح كزاوية ك ا ه وزاوية ش كزاوية ط فتبقى زاوية ا ر ط كزاوية ا ح ش فمثلث ا ح ش
شبيهة بمثلث ا ر ط لكن مثلث ا ح ش شبيهة بمثلث ا م ش فمثلث ا ر ط شبيه بمثلث ا م ح
فنسبة ح ا الى ا ط كنسبة ح م الى ر ط لكن نسبة ح ا الى ا ط كنسبة ك ح الى ح ط فنسبة
ح ك الى ح ط كنسبة ح م الى ر ط فبالتبديل نسبة ك ح الى ح م كنسبة ح ط الى ر ط
لكن ح ط ضعف ر ط فخط ك ح ضعف خط ح م فخط ح م كخط م ك وهذا البرهان
عام على قسمة اقطار مقنطرات الارتفاع بنصفين وذلك ما اردنا ان نبين
دايرة اول السموت وسائر دواير السموت رسم مدار الحمل وكرة التسطيح على ما تقدم ولتكن نقطة ح سمت الراس

ونصل

٧

ونصل خطوط ا ح ط ح ر ب ا ب ك فنقطة ح سمت الراس في الكرة ونقطة ط سمت
الراس في السطح ونقطة ك سمت الرجل فيه ولان مثلث ا ح ب شبيهة بمثلث ا ط ك
فالمخروط المايل الذي راسه نقطة ا وقاعدته دايرة اول السموت في الكرة اذا اخرج
تقي السطح على خلاف قاعدته ففصلهما المشترك دايرة ولنكن الدايرة ا ط ح ك
وقطرها ط ك وهي لوازمها انها تمر بنقطتي ا ح لان زاوية ك ا ط قايمة فهي دايرة
اول السموت ثم نقسم ط ك بنصفين على ل فهو مركزها فنقيم عليه عمود ل م ونخرج عليه
يكون مراكز دواير السموت المارة بنقطتي ط ك كما في الدواير ولنكن الافق ا ب ح د
ثم لنتوهم خط ط ا ب د وحول نقطة ط الى ان ينطبق على ح فانه يجوز على القسي الثلثه
اعني قسي ا ح ا ب ا د وكانه قد يحرك ويقطع قوس ا ح من مدار الحمل ويقطع من الكرة
قوس ا ف ومن الافق قوس ا ص فقوس ا ص من الافق هو السمت الملط ونقطة ص
مجازه فنصل على خط ل م مركز الدايرة تمر بنقط ك ص ط ولنكن دايرة ص ط ف
هي دايرة السمت الملط وكذلك نرسم نظيرتها في الجهة الاخرى بذلك البعد بعينه الا
ان مركزها يكون على خط م ل ولنكن دايرة ط ح ك ولا نزال نفعل ذلك الى ان نكمل
جميع دواير السموت وكلها تمر بنقطتي ك ط وعلى نقط المجازه من الافق وتبقى من هذه
الدواير ما انقطع منها بين الافق ومدار الجدي امام جهة سمت الراس او من جهة سمت الرجل

فصل واذ تقدم العلم بمعرفة هذه الاشياء فنشرع الان بعملها في الاسطرلاب ونبتدي
بعمل المدارات الثلثة وفلك البروج فنقول نخط على سطح مستو دايرة باي قدر
شئنا ولنكن دايرة ا ب ح د ومركزها ه ونخرج قطريها متقاطعان على زوايا قوائم

ويهما ا و ح ولكن هذه الدائرة مثلا مدار راس الحمل ونقطة آ قطب السطح المخروط

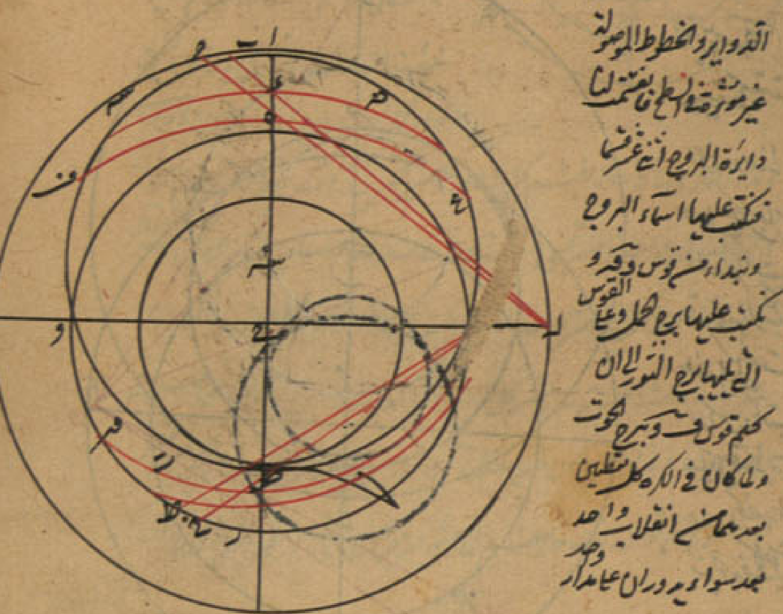
ونفصل كل واحدة من قوسي ... ح بقدر الميل الكلي الذي هو كد اعنى آه ونظيره بالرصد ونصل خطا آ ر ط ا ح فخط ه ط نصف قطر مدار الجدي وخط ... نصف قطر مدار السرطان ثم نأخذ نقطة آ مركزا

ونديربعده ط دائرة ط ك م وهي مدار راس الجدي ونديرايضا بعده ح دائرة ح ل ي وهي مدار راس السرطان فقد استخرجنا مداري راسي السرطان والجدي من مدار الحمل **فصل** واما ان

نستخرج مداري الحمل والسرطان من مدار الجدي فنعمل ما وصفنا ولكن مدار الجدي دائرة ك ط م ونفصل قوسي ط م بقدر الميل الاعظم ونصل ... فخط ه ... نصف قطر مدار الحمل فنتخذه مركزا

ونديربعده ب دائرة ر ب ح وهي مدار راس الحمل ثم نصل خطا م ه و ر ح فخط ه ي نصف قطر مدار راس السرطان فنتخذ نقطة ه مركزا ونديربعده ي دائرة ي ك وهي مدار راس السرطان وايضا فلانه قد تبين لنا ان قطر مدار البروج محصور بين مداري السرطان والجدي فخط ط ر قطر مدار البروج فنقسمه بنصفين على س ونتخذها مركزا وندير ببعد س ك دائرة فهي تمر بنقط آ ط ح ك وهي دائرة البروج **قسمة** دائرة البروج الى اجزائها الاثنى عشر بعد المدارات الاربعة ولتكن مدار الجدي آ ب ح د ومدار الحمل ر ح ط ومدار السرطان س ع على مركز ه ومدار البروج آ و ع م ثم نفصل قوس آ ب بمقدار ... بالتقريب وهو مقدار ميل الجدي وقوس آ د بمقدار ... وهو مقدار ميل الجدي والدلو بالمقدار الذي به جملة الميل الاعظم ... ونصل خطا ... ونفصل قوس ... بمقدار ... وهو ميل الحمل وقوس ي ط بمقدار ... ونصل خطا م ع ح م ك ط ثم نتخذ نقطة ح مركزا وندير ببعد هذه النقطة من المركز دوائر ... وهذه

الدوائر والخطوط الموصولة غير مؤثرة في السطح فانا نعلمها دائرة البروج اثنى عشر قسما فنكتب عليها اسماء البروج ونبدا من قوس ... ونكتب عليها برج الحمل وعلى القوس التي تليها برج الثور الى ان نكمل قوس ... برج الحوت ولما كان في الاكر كل منطقتين بعدهما من انقلاب واحد بعد سواء يدوران على مدار واحد

لزم في السطح شيء وكذلك اعني ان اول القوس يدور مع آخر الجدي واول العقرب يدور مع آخر
الدلو واول الميزان مع اول الحوت واول السنبلة مع آخر الحمل واول الاسد مع آخر الثور
وبهذا الوجه يعمل الكواكب الثابتة اذا كانت ابعادها عن معدل النهار وممراتها في وسط
السماء معلومة ونقسم فلك البروج وهو الذي يستعمله الصناع اذكره في وقت عمل الشبكة
ان شاء الله تعالى **عمل** دايرة الافق ومقنطرات الارتفاع في السطح نخط المدارات عمد
الثلث كما تقدم ونفصل كل واحدة من قوسي ا ح ح ر مثل عرض البلد المفروض ونصل خطي
ا ر ح ط فيخرجان ط ك قطر دايرة الافق فنقسمه بنصفين على ك ونرسم عليه ببعد
دايرة ا ب ح ط فهي دايرة الافق ثم نقسم قوس ب ح ر بنصفين على ل ونصل خط ا م ل
فنقطة م سمت الراس ثم نقسم كل واحدة من قوسي ع ك ل ر بتسعين قسما متساوية
ثم ناخذ لكل واحدة من قوسي ر ق ح ص ستة اجزاء مثلا ونصل خطي ا ص
ا ق فخطا ص ق قطر المقنطرة ستة اجزاء فنقسمه بنصفين على ت وندير عليها
دايرة ص ق
وهي مقنطرة ستة
اجزاء وبهذا
العمل يعمل سائر
المقنطرات
الى تمام الربع
فصل الى سمت
الراس ويكتب
على كل مقنطرة
عدد ما يخصها
من الحروف كاجوبه

كيفية

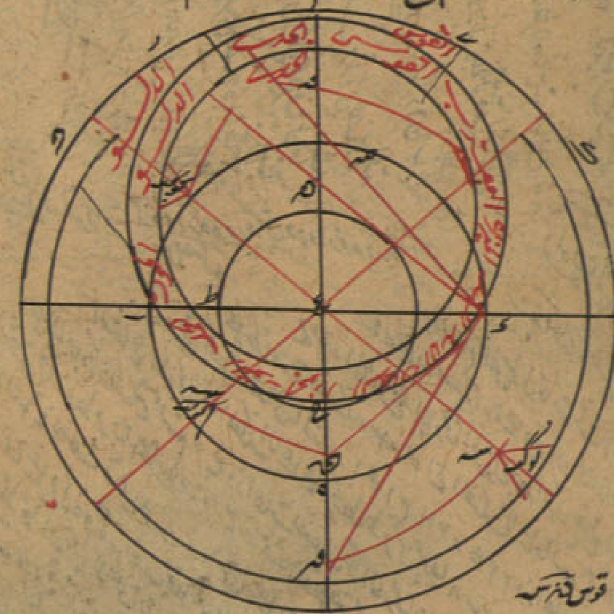
11

كيفية عمل السموت بعد المدارات الثلثة والافق وليكن سمت الراس نقطة م ونطلب مركزا
على خط ه ح لدايرة تمر بنقطة ا م ح فليكن ك ونقيم عليه عمود ل ك ه غير موثر في السطح
ونخرجه في الجهتين الى ما يقدر عليه في السطح فدايرة ا م ح يسمى دايرة اول السموت ونفصل كل
واحدة من قوسي ي ع و ص ثمانين جزءا بالمقدار الذي به محيط دايرة الحمل ثلثمائة وستون
درجة ونصل خطي ا م س ع ا م ت ص غير موثرين فنقطتا ش ت مجازا السمت من الافق ونطلب
على خط ه ح ك مركز الدايرة تمر بنقطتي ش م ولتكن دايرة ش م ق وكذلك نطلب على خط
ك ه مركز الدايرة تمر بنقطتي ت م ولتكن دايرة ت م ف وبهذا العمل سائر الدواير السموت
في الصفيحة ونرسم عليها اعدادها كما جرت به
العادة وقد ترسم دواير السموت تارة بسمت
الرجل وحده ونثبت منها ما يحصل فيما بين
الافق ومدار الجدي مما يستبان اليه الحل
والشكل هذا **عمل الساعات الزمانية**
نثبت المدارات الثلث والافق وليكن
مدار الحمل ا ب ح د ومدار السرطان ه و ر
ومدار الجدي ح ط ي ك ونقسم كل واحدة من قوسي ه و ا ح ط س ا قسام متساوية
وكذلك كل واحدة من قوسي و ر ت ح ط ي ست اقسام متساوية ونرسم على كل ثلث نقط
دايرة الى ان يكمل اثنى عشر ساعة زمانية ونكتب عليها اعدادها كما جرت به العادة
عمل الساعات المستوية نقسم كل واحد من المدارات باربع وعشرين قسما متساوية
ونبتدى اما في مدار السرطان فمن نقطة ه الى ان يعود اليها واما في مدار الحمل فمن نقطة
ا ومعلوم لنفرض قوس ا ب ح ونقسمه الى اثنى عشر قسما واما في مدار الجدي فمن نقطة ح الى

يمر اليها فيجب ان نقسم قوس ك ه ر بعدد ساعات نهار اول السرطان ثم نرسم على كل نقطة دايرة بغير اللون الذي رسمنا به الساعات الزمانية ليتميز كل واحدة عن صاحبتها ونكتب عليها اعدادها فهذا هو الطريق المشهور **واما طريق الشيخ الرئيس** فانه قال ندير على مركز الصفيحة ببعد ما بينه وبين مركز الافق دايرة تامة سواء وقعت في الصفيحة او خارجها ثم نقسم محيطها باربع وعشرين متساوية مبتدأة من خط وسط السماء ومنتهية اليه ثم نفتح البركار بقدر نصف قطر الافق وندير بهذه الفتحة على كل واحدة من نقط القسمة ونبدأ من النقطة التي تلي خط وسط السماء من ناحية المغرب ثم التي تليها في هذه الناحية فيحصل لك بهذا العمل دوايرات الساعات المستوية وما انقطع منها بين مداري المنقلبين تحت الافق **عمل** منطقة البروج وقسمها بالوجه الثاني ونزول الكواكب فلنعد المدارات الثلث ودايرة البروج وليكن مدار الجدي دايرة ا ب ح ومدار الحمل ه ك ز ومدار السرطان ع ط ودايرة البروج ا ز ح ثم ندير على مركزها دايرة اصغر منها بقدر ما تحتمله الصفيحة فيها اقسام البروج واساميها ثم نفصل قوس ا ب بقدر مطالع برج الجدي في الفلك المستقيم وهي ل ب وقوس ا ب مثله ونفصل قوس ا ح بقدر مطالع الجدي وهي ب و وكذلك قوس ا ك

ثم نصل بهذه النقط الاربع بالمركز بخطوط مؤثرة بين الدايرتين المتوازيتين فقط فيكون قد قسمنا منطقة البروج باجزائها الاثني عشر بهذا العمل ونقسم اجزائها الصغار الى ادق ما نقدر عليه **معرفة** نزول الكواكب في الشبكة نعرف بعد الكوكب المعروف من معدل النهار وجهته من الشمال والجنوب والدرجة التي تتوسط معها السماء من فلك البروج او مطالعها بالفلك المستقيم المحسوبة من اول الجدي ونصل بينها وبين المركز بخط غير مؤثرة وكانه خط ع س ه مثلا فان كان بعده عن معدل النهار في الشمال فصلنا قوس ه م مثله ووصلنا خط ق م ثم نخرج ع ه نصف قطر مداره فنرسم على مركز الصفيحة وببعد ع ه

قوس ق ز س

فنقطة س محل الكوكب وان كان بعده في جهة الجنوب فصلنا قوس ه ص مثله ووصلنا خط ه ص ق فخط ع ق قد قطع مداره فنرسم على مركز الصفيحة وببعد ع ق قوس ق ص ش

فنقطة س محدودة وبهذا العمل تنزل جميع الكواكب التي تزيد ثم تلياها والوصل ابتدا من

جهة ى والبعد الشمالي من نقطة ح الى ما يلي نقطة ر والجنوبي الى ما يلي نقطة ى وكل

كوكب نصف قطر مداره اعظم من نصف قطر الصفيحة لا ينزل والشكل في الصفيحة الآتية

والقسي الحمر غير موزونة في الصفيحة وفيما ذكرناه في الاعمال كفاية وفائدة للمبتدي وتذكرة

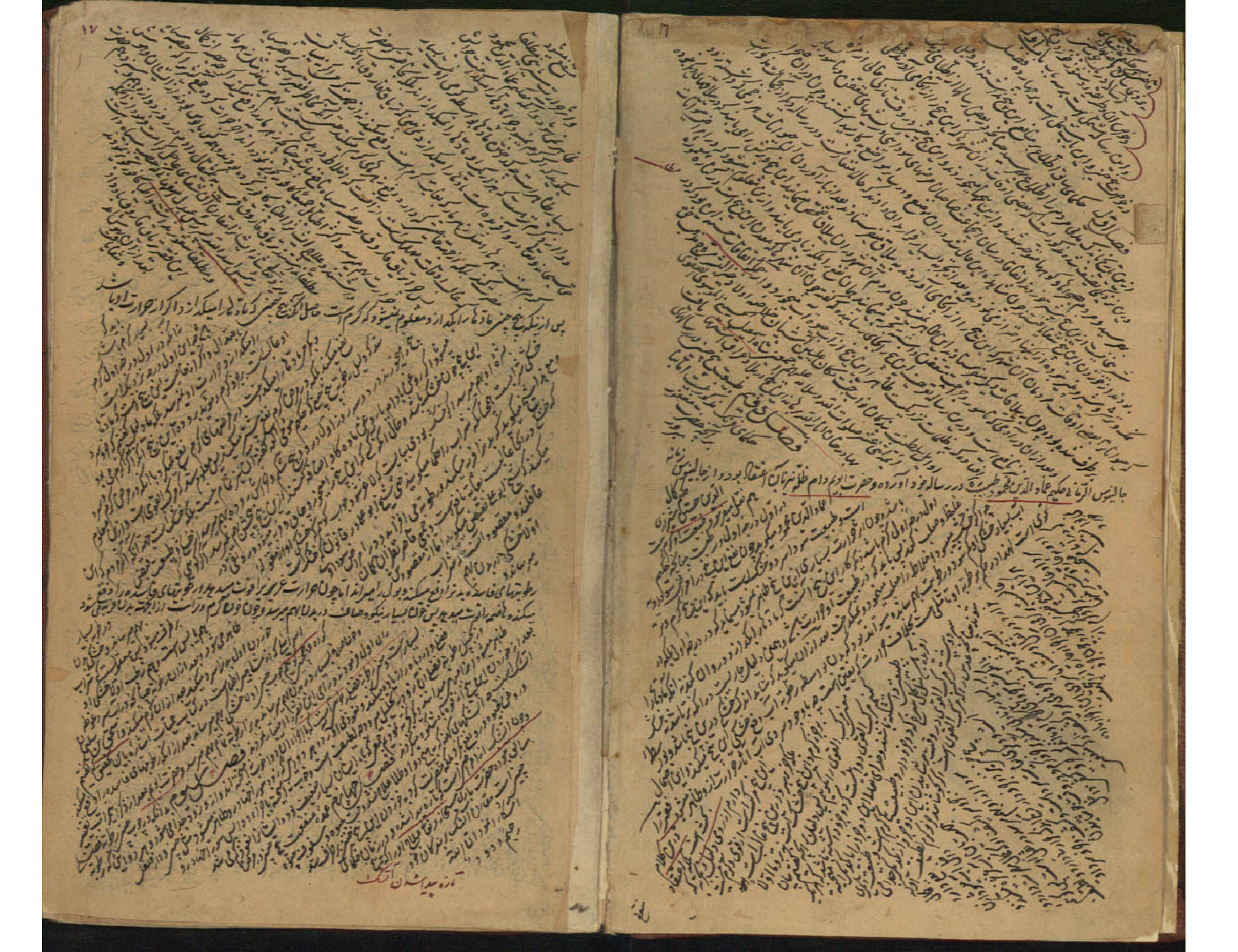
للمنتهي وتختم الكتاب بحمد الله وتوفيقه لا رب غيره ولا معبود سواه

والحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد واله

اجمعين

فائدة

بسم الله الرحمن الرحيم

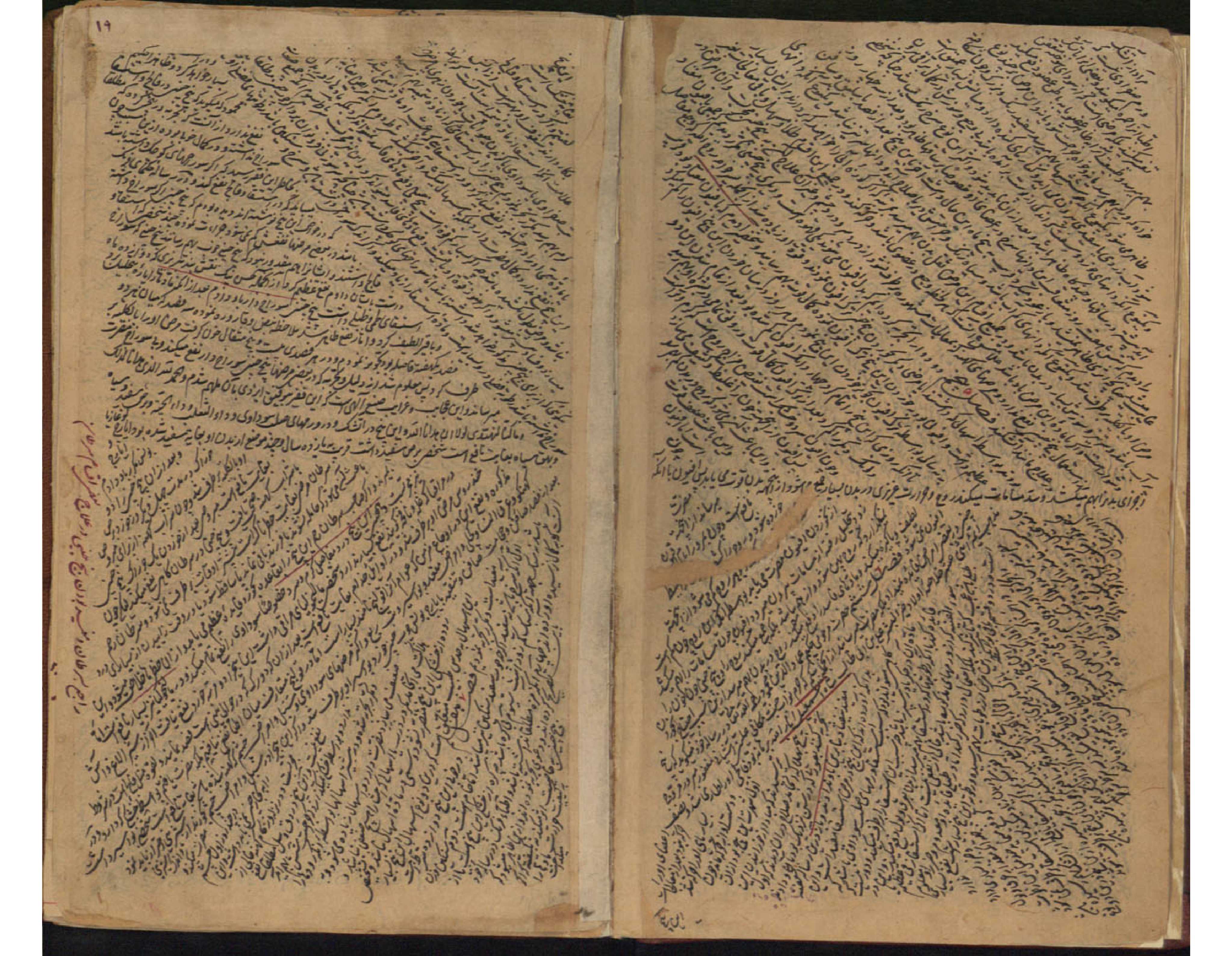
جالینوس الزمان حکیم عماد الدین محمود طبیب در رساله خود آورده و حضرت ابویم دام ظله نیز با آن اعتقاد بود و از جالینوس زمانه

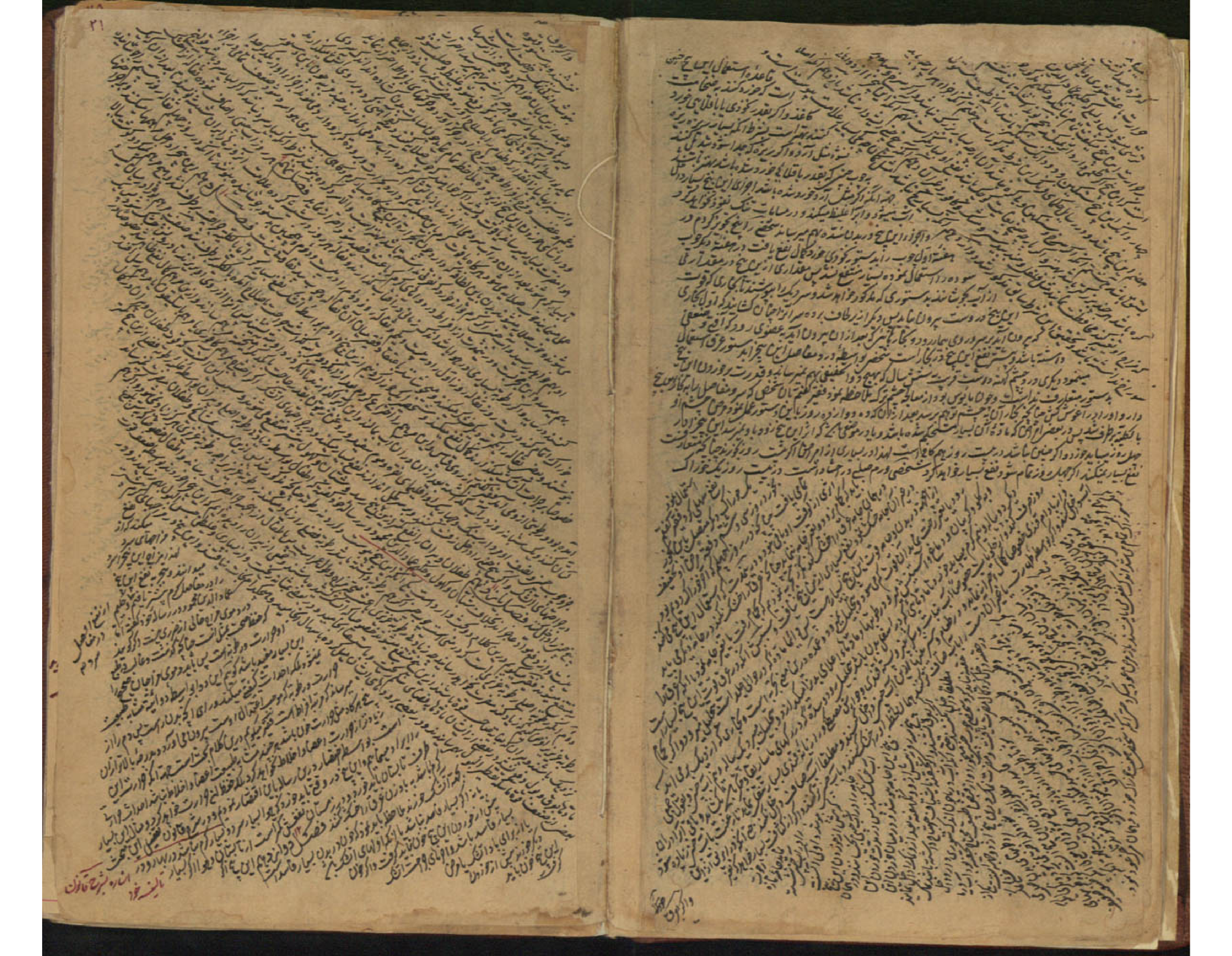

پس از آنکه بیخ چینی ماده ها را که از دو معلوم میشود که گرم است حاصل آنکه بیخ چینی که ماده ها را میکند از دو اگر از حرارت او باشد

رطوبتهای فاسده بدر از دفع میکند و بول را میراند اما چون حرارت غریزی را قوت میدهد و رطوبتهای فاسده را دفع میکند و هاضمه را قوت میدهد پس خون بسیار نیکو و صاف در بدن بهم میرسد و چون خون گرم و تر است از آن جهت بدن فربهی میشود

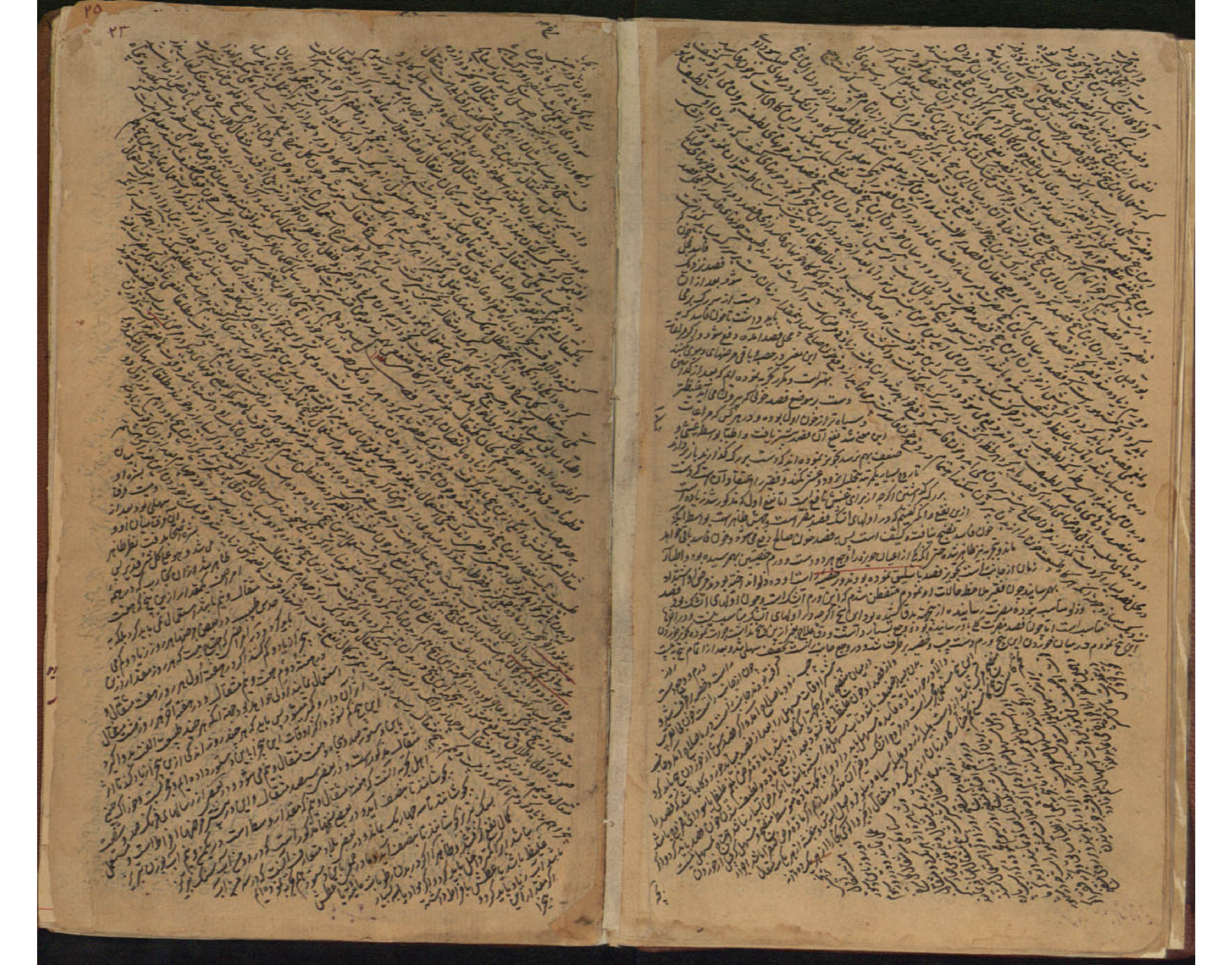
تازه پیدا شدن آتشک

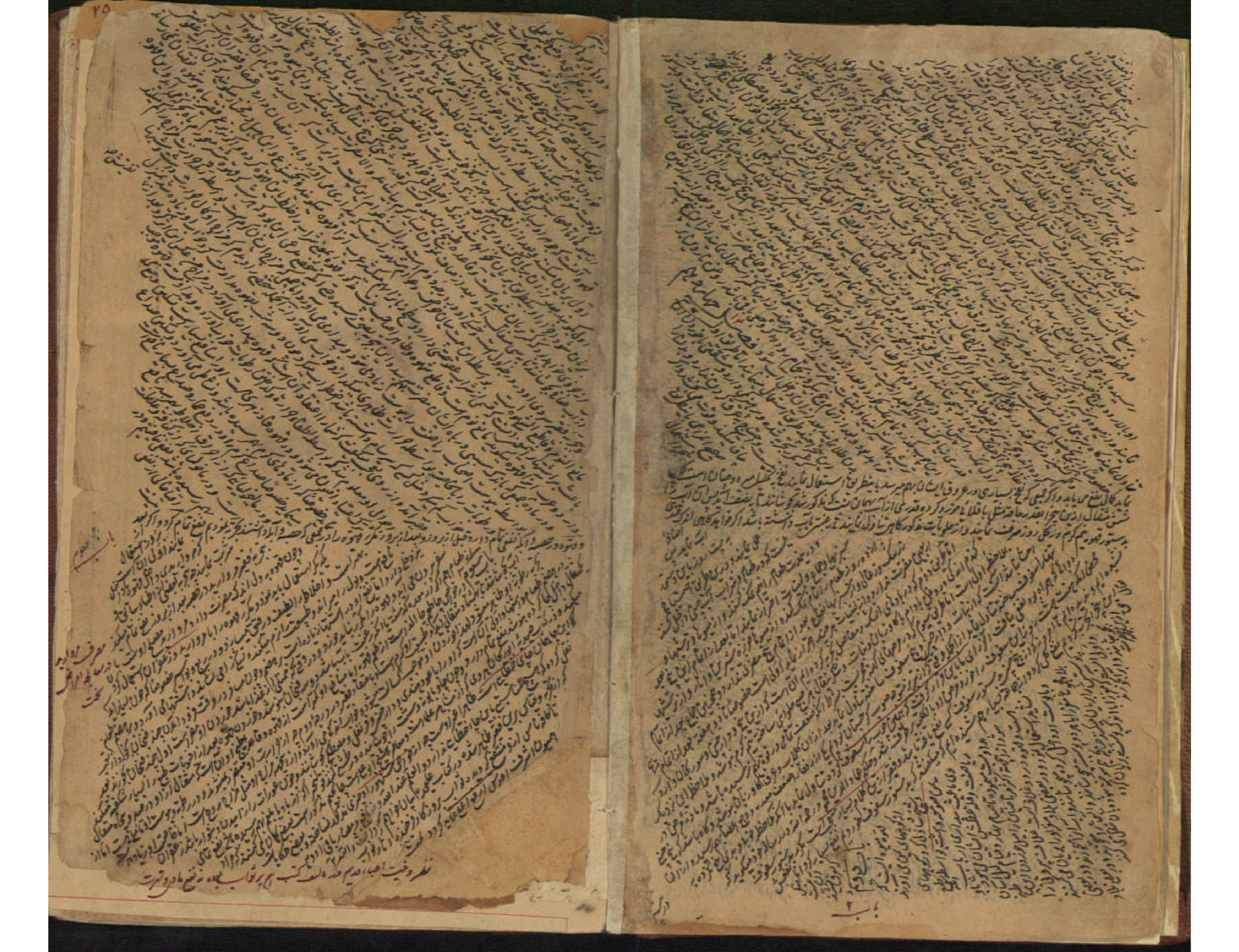

اشاره بشرح قانون

تالیف خود

ضماد حصیر [illegible]

تخم کشف افیون زعفران ورق سرو
از هریک قدری بآب گرم صلایه نموده ضماد نمایند ع

ضماد مزبور بطریق دیگر

آب بارزکی زهره گاو عاقرقرحا
از هریک قدری بآب فاتر ضماد نمایند ع

نسخه ایارج فیقرا

سودمند بود از جهت صداع سر را و رطوبت معده و درد مفاصل را
و قولنج و [illegible] و فالج و لقوه و [illegible] و گرانی زبان را

صفت آن

مصطکی زعفران سنبل الطیب حب بلسان اسارون
سلیخه دارچینی عود بلسان از هریک یکمثقال
صبر سقوطری هشت مثقال و بعضی شانزده مثقال گفته
کوبیده بیخته در ظرف آبگینه نگاه دارد و قوه این تا
چهار سال باقی باشد شربتی یکمثقال تا دو درم
دیگر که صفت آن در حب ایارج گفته شد [illegible]

[illegible]

چون کوکب بعقرب در قوس افق باشد و ظل معقود بود و اگر بر معدل باشد او را سعه مشرق و مغرب نبود و الا باشد و وقت طلوع کند اگر بر دایره اول السموت باشد او را سمت نبود و الا باشد لیکن گاه باشد که کوکب را در وقت طلوع سعه مشرق نبود و بعد از طلوع او را سمت باشد و گاه بود که در وقت طلوع سعه مشرق باشد و بعد از طلوع نباشد تفطن

در تشخیص درجه آفتاب باسطرلاب اگر بلد شمالی باشد و عرض زیاده از میل کلی تمام غایت ارتفاع آن روز را از عرض بلد نقصان باید کرد و اگر آفتاب در ربع شمالی بود و الا غایت ارتفاع را از تمام عرض بلد آنچه ماند باید دید که مساوی میل کدام جزو است از اجزاء شمالی بر تقدیر اول یا از اجزاء جنوبی بر تقدیر ثانی آن جزو درجه آفتاب بود و موضع آن در نصف النهار آن روز از منطقة البروج و اگر منقوص و منقوص منه مساوی باشند موضع آفتاب اول حمل بود اگر فصل ربیع بود و الا اول میزان بود قم

[illegible]

فایده حرکت بر توالی بعرف اهل این فن آنست که بر توالی حرکت عکس آن باشد و آن حرکت اوست از نقطه مشرق بجانب غروب و از آنجا بجانب مغرب و از آنجا حرکت مستویه نیز گویند و اگر بر خلاف این باشد حرکت معکوس و خلاف توالی خوانند چنانکه شارح نقل فرموده و بعبارت دیگر حرکت بر توالی آنرا گویند که بتوالی اجزاء بروج باشد که منطقه معدل النهار است در فلک و لکن حرکت اوست از مشرق بمغرب که از حمل بجوزا و از وی بدلو باشد و اگر بخلاف این باشد یعنی از مغرب بمشرق که از حمل بثور رود و از آن بجوزا باشد حرکت بر خلاف توالی و اهل هیئت حرکت بر توالی آنرا گویند که کوکب از مغرب بمشرق رود که از حمل بثور باشد و بر خلاف این خلاف توالی پس بنا بر عرف اهل این فن حرکت بر توالی آنست که بر توالی حرکت معدل النهار باشد و حرکت بر خلاف توالی آنکه بر خلاف او و بنا بر عرف اهل هیئت حرکت بر توالی آنکه بر توالی حرکت فلک البروج باشد و بر خلاف توالی خلاف آن ۱۲

من اخوان الصفا فی دوران الفلک و قسمة ارباعها الفلک المحیط دایم الدوران کالدولاب یدور من المشرق الی المغرب فوق الارض و من المغرب الی المشرق تحت الارض یکون فی دایم الاوقات فی جمیع المواضع نصف الفلک ستة ابراج مایة و ثمانون درجة فوق الارض و یسمی نیرة و النصف الآخر ستة ابراج مایة و ثمانون درجة تحت الارض و تسمی نیرة و کلما طلعت درجة من افق المشرق غابت نظیرتها من افق المغرب من البرج السابع منه فیکون فی دایم الاوقات ستة ابراج طلوعها بالنهار و ستة طلوعها باللیل و یکون منه دایم الاوقات درجة فی افق المشرق و درجة اخری نظیرتها فی افق المغرب و درجة اخری فی کبد السماء و یسمی وتد العاشر و اخری نظیرتها تحت الارض و یسمی وتد الرابع فیکون الفلک فی دایم الاوقات منقسما بارتفاع اربعة کل ربع منها تسعون درجة فمن افق المشرق الی وتد السماء تسعون درجة تقع له الربع الشرقی الصاعد و من وتد السماء الی وتد المغرب تسعون درجة تقع له الربع الجنوبی الهابط و من وتد المغرب الی وتد الارض تسعون درجة یقع له الربع المغربی الهابط فی الظلمة و من وتد الارض الی وتد المشرق تسعون درجة یقع له الربع الشمالی الصاعد فی الظلمة ۱۲

[illegible]

در بعضی از رسائل این فن مذکور است که اسطرلاب اول کری بوده و بطلمیوس ان را مسطح ساخته و سبب او آن بوده که از نقاع که [illegible] از دست او افتاده و شتری پای بروی نهاده و پهن شده نیم لاب در ان اندیشه کرده و اسطرلاب مسطح ساخت لیکن این صحت ندارد

در اختیارات مهمات [illegible]

[illegible]

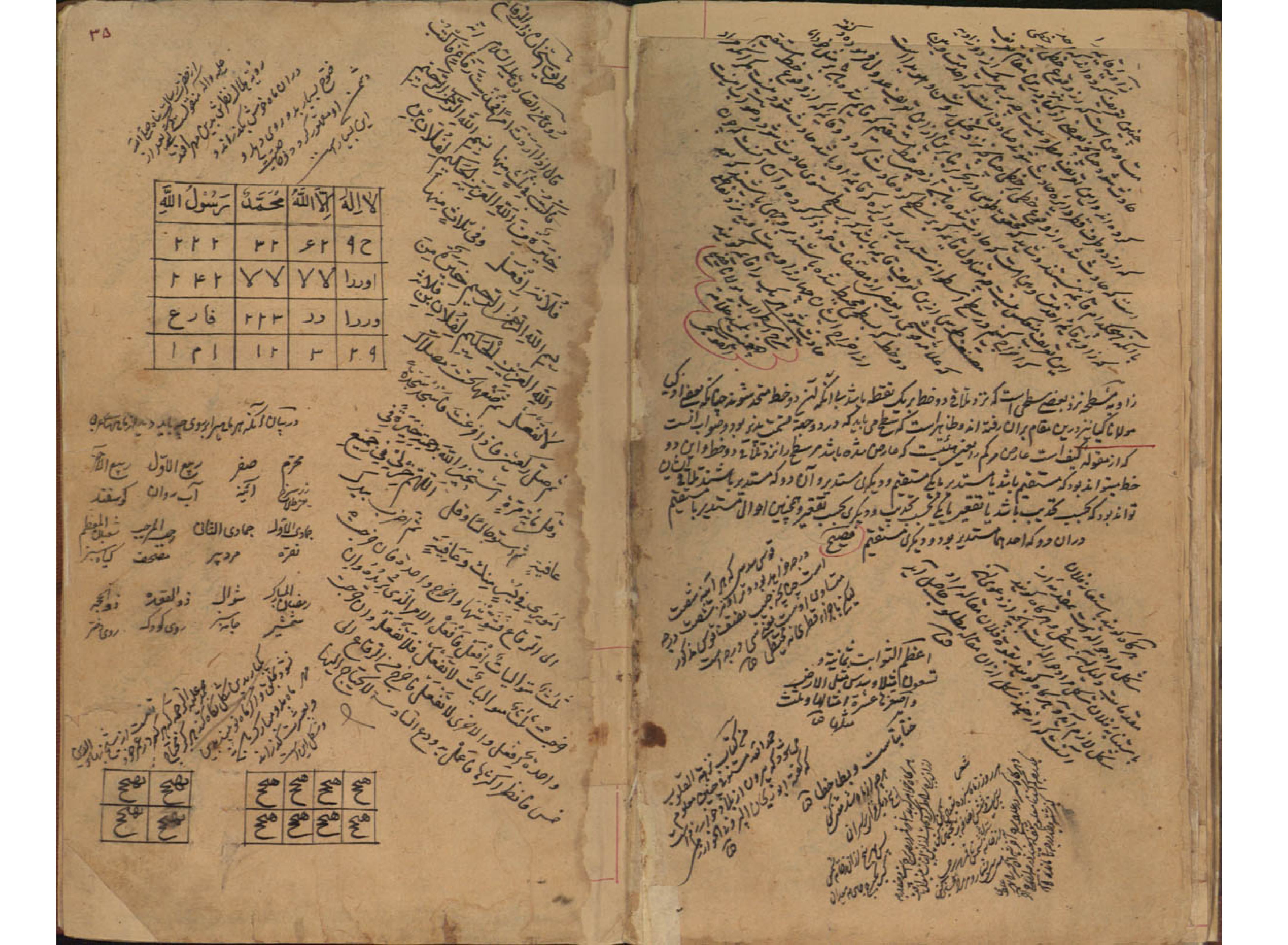
النسبة کما یحصل لمقدار او عدد و بالقیاس
الی غیره کالنسبة العددیة الضعفیة و
التثلیثیة و الضعفیة و ما شابهها مثلا اذا
نسبنا الاثنین عرض له کونه ضعفا له او
اذا نسبنا الاثنین الی الواحد عرض لها
کونها ضعفا له اثنان و الثلث
ای ما عرض [illegible]

[illegible]

عکس النسبة و خلافها
یجعل التالی مقدما و
المقدم تالیا فی النسبة ترکیب
النسبة هو اخذ نسبة مجموع المقدم
و التالی الی التالی نسبة [illegible] ان
یقع فی النسبة صنفان من المقادیر متساویا العدة
کل اثنین من صنف علی نسبة نظیریهما من الصنف الاخر
فیؤخذ نسبة الاطراف دون الاوساط و المنتظمة هی التی تکون علی الترتیب
مثلا مقدم الی تالی کمقدم الی تالی و التالی الاول الی اخر کالتالی الی الاخر الی نظیر
ذلک الاخر فالمساوات المنتظمة هی التی تکون مؤلفة من اجزاء مترتبة علی الولاء و النظر کالمؤلفة من صنف
نصف و ثلث و خمس و فی صنف آخر کذلک

خواجه نصیر

[illegible]

لا اله	الا الله	محمد	رسول الله
٩ح	٢ع	٣٢	٢٢٢
اوردا	لالا	لالا	٢٤٢
وردا	دد	٢٢٣	فارع
٢٩	٣	١٢	١م١

در بیان آنکه هر ماه را بروی چه باید دید

محرم	صفر	ربیع الاول	ربیع الآخر
زر سرخ	آئینه	آب روان	کوسفند
جمادی الاول	جمادی الثانی	رجب المرجب	شعبان المعظم
نقره	مرد پیر	مصحف	گیاه سبز
رمضان المبارک	شوال	ذو القعده	ذو الحجه
شمشیر	جامه سبز	روی کودک	روی خر

زاویه مسطحه نزد بعضی سطحی است که نزد تلاقی دو خط بر یک نقطه باشد بنا بر آنکه لازم آید دو خط متحد شوند چنانکه بعضی از کی
مولانا کیا نیز درین مقام بران رفته اند و ظاهر است که سطح می باید که در دو جهة قسمت پذیر بود و صواب آنست
که از مقوله کیفیات است عارض مر کم را بعنی هیئتی که عارض شده باشد مر سطح را نزد تلاقی دو خط و این دو
خط بتواند بود که مستقیم باشد یا مستدیر یا یکی مستقیم و دیگری مستدیر و آن دو که مستدیر باشند تواند
تواند بود که بحسب تحدیب باشد یا تقعیر یا یکی بحسب تحدیب و دیگری بحسب تقعیر و همچنین احوال مستدیر با مستقیم
دران دو که احدهما مستدیر بود و دیگری مستقیم مصحح

[illegible]

مضى الدهر والايام والذنب حاصل
وجاء نذير الموت والقلب غافل

نعيمك في الدنيا غرور وحسرة
وعيشك في الدنيا محال وباطل

الا انما الدنيا كمنزل راكب
اراح عشيا وهو في الصبح راحل

وان كانت الدنيا تعد نفيسة
فدار ثواب الله اعلى وانبل

وان كانت الارزاق رزقا مقدرا
فقلة سعي المرء في الكسب اجمل

وان كانت الاموال للترك جمعها
فما بال متروك به المرء يبخل

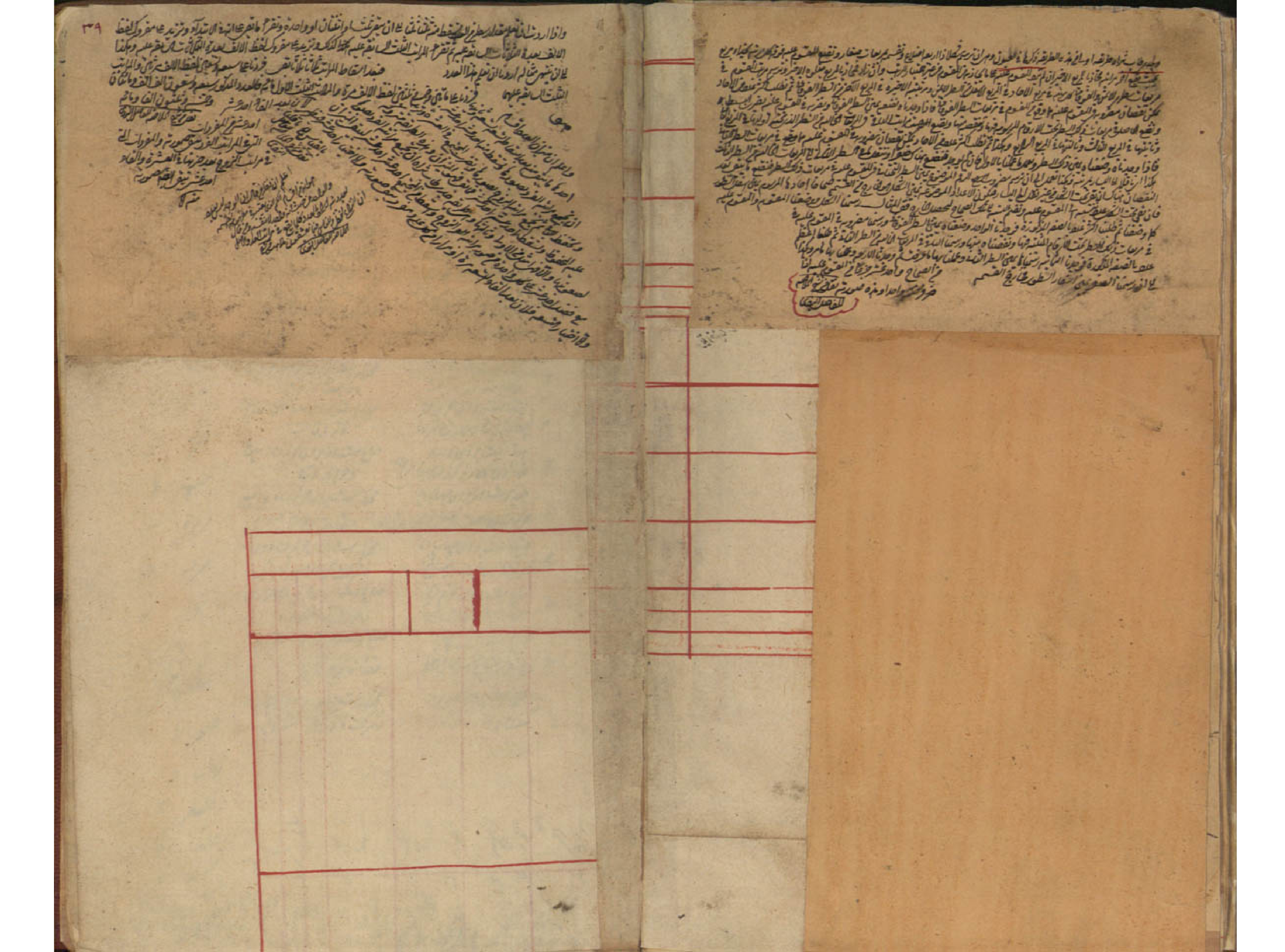
وان كانت الابدان للموت انشئت
فقتل امرئ بالسيف والله افضل

فبرت الدنيا ... [illegible]

بكف ... [illegible]

للشيخ بهاء الدين

لا تحسبن المدرسة اليوم قعود
قم وامض الى الدير ببخت مسعود
واشرب قدحا فاول الصبح صبوح العود
العمر مضى وليس بعده بعود

قول سنجری است

	تدبیر و تثلیث زحل	تدبیر و تثلیث مشتری
ی	صالح است برای حاجت خواستن از اشراف	مختار است برای ابتدا و حاجت خواستن
ا	مختار است برای بنا نهادن و درخت نشاندن	مختار است برای بنا نهادن و بنا شهرها و موضع عبادت
ب	مختار است برای حاجت خواستن از قضاة و مشایخ	مختار است برای عمل و تجارت و شرکت و نقل و تحویل
ج	صالح است برای زراعت و عمارت	سعد است از برای ابتدا آلات و سفر
د	مختار است بنا نهادن و حاجت از اشراف	مختار است برای جواهر خریدن و حاجت از وزرا
ه	جید است برای خریدن چهارپایان و عمارت و قنوات	صالح است برای ساختن مصاحف و ترباقات
و	جید است برای دارو خوردن و کاریز کندن	صالح است از برای خریدن زمین و دواب و آب
ز	جید است از برای چهارپایان خریدن و حاجت از مشایخ	مختار است برای خریدن دواب و شرکت کردن و جواهر
ح	جید است برای چهارپایان خریدن و حاجت از مشایخ	مختار است برای خریدن دواب و شرکت کردن به کار نیک
ط	صالح است برای خریدن چهارپایان و عمارت زمینها	صالح است برای خریدن سرای و عمارت ساختن
ی	صالح است برای حاجت خواستن از مشایخ و اعمال خط	صالح است حاجت خواستن از قضاة و مشایخ
یا	صالح است برای کاریز کندن و دارو خوردن	مختار است از برای سفر و تجارت و شرکت و در کشتی نشستن

شرطین نحس
بطین سعد
ثریا نحس
دبران ط
هقعه نحس
هنعه سعد
ذراع ط
نثره نحس
طرف سعد
جبهه ط
زبره نحس
صرفه ط
عوا نحس
سماک
غفر ط
زبانا ط
اکلیل سعد
قلب ط
شوله ط

قال بطلمیوس دلالة القمر فی الایام اقوی و دلالة الشمس والزهرة فی الشهور اقوی
و دلالة المشتری و زحل فی السنین اقوی

	تسدیس و تثلیث زهره	تسدیس و تثلیث عطارد
ح	مختار است برای ترویج و سفر و ابتدا آت	صالح است برای شرکت و حرکت و خرید کردن
ا	مختار است برای تزویج و تعلیم موسیقی	مختار است برای مناظره و تعلیم و شکار و جواهر
ب	مختار است برای نقل و حرکت و شرکت و نکاح	صالح است برای تزویج و معاشرت و تعلیم موسیقی
ج	مختار است برای [illegible] تزویج و دور رو چیزها	مختار است برای تعلیم امور
د	مختار است برای [illegible] و حاجت [illegible]	مختار است برای تجارت و حرکت و [illegible] تعلیم
ه	جید است برای تزویج و شرکت و خواستن حاجت	جید است برای خریدن جواهر و تعلیم و حاجت از کبار
و	مختار است برای تزویج و خریدن غلامان و اعمار مردی و عروسی و [illegible]	مختار است برای تعلیم و شرکت و معالجه و تزویج و فرزند پوشیده و تعلیم صناعت
ز	مختار است برای شرب دوا و مهمانی و شادی و [illegible]	صالح است برای صناعت و مناظره و شکار و دارو خوردن و صید
ح	مختار است برای ساختن پیرایه و شرکت [illegible]	جید است برای معالجه دوا و خوردن و مناظره و صنعت [illegible]
ط	مختار است برای عمارت [illegible] و تعلیم موسیقی	مختار است برای خریدن صناع و بنده و شرکت و عمارت
ی	صالح است برای بنا و شراب خوردن	صالح است برای خریدن عقار و چهارپا و تعلیم
یا	مختار است برای خریدن جواهر و چهارپایان	صالح است برای تعلیم فقه و حاجت از علما

اسد [illegible] دو [illegible]
باشد [illegible]
در حال [illegible] از [illegible]
در طالع [illegible]
در روس [illegible]
در امر [illegible] ابتدا [illegible]
[illegible] در طالع [illegible]
و دوام [illegible]
[illegible] حقیقی
که [illegible]
روز [illegible] ساعت
و چهار [illegible]
از اول روز [illegible]
تا آخر روز [illegible]
[illegible]
از عقده [illegible]
از [illegible]
[illegible]
[illegible]

	تسدیس و تثلیث مریخ	تسدیس و تثلیث آفتاب
ح	مختار است صید و سواری و سیاست	مختار است ابتدا اعمال و حاجت خواستن از ملوک و اکابر
ا	جید است برای [illegible] لشکرها و ساختن اسلحه	جید است برای معالجه و شکار و برای صناعت و دیدن اکابر
ب	جید است برای حرب دشمن و اصلاح تیر و کمان	جید است برای معالجه و شکار و حاجت خواستن از ملوک
ج	صالح است برای [illegible] دریا و سواری	مختار است برای [illegible] و طلب مال و ولایت و حاجت از وزرا
د	صالح است برای اعمال فتح و فصد و شکار و حاجت از امرا	مختار است [illegible] برای صحبت و ابتدا آت و رجوع
ه	صالح است برای سیاست لشکر و اصلاح آلات حرب	مختار است برای شکار و طلب حاجت از وزرا
و	جید است برای تجهیز لشکر و صید و ساختن اسلحه و [illegible]	مختار است برای صید و فصد و خریدن غلامان
ز	مختار است برای صید [illegible] و سیاست و [illegible]	صالح است برای شکار کردن و معالجه
ح	صالح است برای اصلاح آلات حرب و خریدن اسبان و فصد کار آتشی	مختار است برای خریدن اسبان و حاجت از ملوک [illegible]
ط	صالح است برای سواری و حرب و شکار	صالح است برای عمارت زمینها و خریدن چهارپایان
ی	صالح است برای [illegible] و [illegible] عمارت و سودا	مختار است برای بنا [illegible] و حاجت از مشایخ
یا	صالح است برای ساختن آلات حرب و خریدن چهارپایان و صید	جید است برای جواهر خریدن و شرکت کردن و سواری

[illegible]

	تربیع زحل	تربیع مشتری
ح	نحس است برای تزویج و سفر و ابتدا آت	صالح است برای طلب مال و معاش و حاجت از اشراف
ا	باک نیست عمارت زمینها و حذر کند از حرکت	نحس است برای بنا نهادن و عمارت مساجد
ب	از همه کارها حذر بهتر	جید است برای شرکت و طلب حاجت از وزرا
ج	حذر کند از نقل و میانه است برای کاریز کندن	نحس است برای سفر و نقل و نشاندن رسول و ابتدا آت
د	میانه است برای بنا نهادن و جوی بریدن	جید است برای خریدن جواهر و چهارپایان
ه	مذموم است برای حرکت و شرکت و حوایج	جید است برای شرکت و تجارت و نو پوشیدن
و	هیچ چیز نیست الا تدبیر شر و فساد [illegible]	[illegible] صالح است برای امور دینی و حاجت از علما
ز	حذر کند از سفر و حرکت و ابتدا آت [illegible]	[illegible] باک نیست خریدن دواب و حاجت از سپهسالاران
ح	فراغ بهتر	صالح است برای خریدن ستور و جواهر و ابتدا آت [illegible]
ط	میانه است عمارت زمینها و زراعت	صالح است برای عمارت زمینها و خریدن چهارپایان
ی	مکروه است برای ابتدا آت و میانه است برای بنا	جید است بنای شهرها و خریدن غلامان
یا	حذر کند از سفر دریا و شرکت	نحس است برای کشت و سفر و تجارت و خریدن جواهر

	تربیع مریخ	تربیع آفتاب
ح	مذموم است برای حرب و خصومت	حذر کند از طلب حاجت از اکابر
ا	حذر کند از سفر و تزویج و ابتدا کار	جید است برای ساختن تاج و کمر
ب	باک نیست برای مجادله و مناظره	هیچکار را نشاید الا آسیا ساختن و تکمیل [illegible]
ج	باک نیست برای صید و چوگان زدن	نحس است برای کندن جوی و کاریز
د	حذر کند از حاجت خواستن از ملوک	نحس است برای کندن کاریز و جوی و چاه
ه	مکروه است برای اسراف و شرکت کردن	میانه است برای بالغ کردن و صالح است برای کاریز کندن
و	سکون و خلوت بهتر	هیچکار را نشاید
ز	[illegible] حذر کند از سفر و تزویج	[illegible] مذموم است برای حوایج و سفر و ابتدا آت
ح	صالح است برای اصلاح آلات حرب و آتش کاری	[illegible] باک نیست برای خریدن جواهر و غلامان
ط	حکم او مانند قوس است	صالح است برای کندن جوی و بریدن کاریز
ی	سکون بهتر	نحس نیست اما میانه است برای بنا نهادن
یا	حذر کند از سفر کردن و در کشتی نشستن	همه محو و هیچ کار نشاید سکون بهتر

[illegible]

	تربیع زهره	تربیع عطارد
ح	جید است برای شکار و تیر انداختن و شراب خوردن	صالح است برای مناظره و مجادله و خصومت
ا	صالح است برای تزویج و ابتداآت	میانه است برای جهادها و صالح است برای تعلیم موسیقی
ب	صالح است برای تزویج و معامله و علم و بنا نهادن	جید است برای تعلیم سواری و انشا کردن
ج	صالح است برای سفر و نقل و کندن کاریز و خریدن دواب	صالح است برای تعلیم سواری و انشا کردن
د	صالح است برای علم صیاغت و خریدن جواهر و پیرایه	جید است برای جامه برید و کلاه و جمع کتب
ه	صالح است از بهر تزویج و سفر و ابتداآت	مختار است برای تعلیم و مناظره و مجادله
و	صالح است برای شراب خوردن و عطر ساختن و خریدن کنیزان	صالح است برای خریدن کنیزان و چهارپایان
ز	مختار است برای دارو خوردن و معالجه و ترکیب ادویه	صالح است برای معالجه بیماران و دارو خوردن
ح	صالح است برای خریدن ستور و جواهر	صالح است برای مناظره و خریدن دواب
ط	صالح است برای دارو خوردن و خریدن بنده	میانه است برای ابتداآت و شاید دارو خوردن
ی	صالح است برای بنا نهادن و برده خریدن	هیچ کار نشاید
یا	صالح است بهر شرکت و سفر و حرکت	باک نیست خریدن بندگان

	مقابله زحل	مقابله مشتری
ح	حذر کند از حرکت و ابتداآت	صالح است برای حرکت و نقل و سواری
ا	حذر کند از سفر و تزویج خصوصاً در آخر	جید است برای بنا نهادن و نقل و تحویل
ب	حذر کند از تجارت و سواری و حوایج	صالح است برای سفر و خریدن ستور و حوایج
ج	حذر کند از ابتداآت و سفر	مختار است برای سفر و نقل و ابتدای کارها
د	فراغ بهتر	صالح است برای بنا و ابتداها و حوایج
ه	حذر کند از نو پوشیدن و فصد و حجامت	صالح است بهر شرکت و تجارت و سفر و ابتداها
و	حذر کند از سفر و نقاشی و ساختن عطر	صالح است برای خریدن چهارپایان و ساختن عطر
ز	حذر کند از سفر و میانه است دارو خوردن	صالح است برای خریدن کنیزان و میانه است دارو خوردن
ح	حذر کند از تزویج و خریدن برده و ابتداآت	صالح است برای شرکت و تجارت و سفر و خریدن ستور و حجامت
ط	حذر کند از تزویج و سفر و تجارت	صالح است برای تجارت و طلب حاجت
ی	حذر کند از سفر و تجارت و بنا نهادن	صالح است برای بنا نهادن و حاجت خواستن از قضاة
یا	حذر کند از سفر دریا و بهر ابتدای کارها میانه است	مختار است سفر و در کشتی نشستن و طلب جواهر

	مقابلهٔ مریخ	مقابلهٔ آفتاب
ح	شاید اصلاح آلات حرب و شکار	حذر کند از دیدن سلاطین و طلب حاجت از ایشان
ا	باک نیست از آشتی لشکر و مکر و حیله	حذر کند از سفر و خصومت با زنان
ب	صالح است بر کسب سیاست و شاید بوار کرد	حذر کند از مناظره و سواری و خصومت
ج	ناستوده است برای سفر و سواری و ابتدا ات	فاسد است برای ابتدا او سفر و نقل
د	غیر مختار است برای ابتدا ات	مذموم است برای نقل و حاجت از ملوک
ه	صالح است برای شکار و مجادله و مناظره	محذور است برای تزویج و شرکت و تجارت
و	صالح است برای شکار و مجادله	مکروه است برای سفر و ابتدا امور
ز	حذر کند از سفر	حذر کند از سفر و دارو خوردن
ح	باک نیست با آتش کاری و تیر اندازی	باک نیست خریدن چهارپایان
ط	صالح است برای خراب کردن بناها	نباید خراب کردن بناها
ی	صالح است برای شکار باز و شاهین	نشاید ویرانه کردن
یا	باک نیست بصید دریا و اسلحه ساختن	حذر کند از نشستن در کشتی و غوص کردن

	مقابلهٔ زهره	مقابلهٔ عطارد
ح	صالح است برای خریدن کنیزک و چهارپا	صالح است مناظره و مباحثه و شکار
ا	مختار است برای تزویج و نقل و حرکت	میانه است برای تزویج
ب	مختار است برای سفر و شرکت	صالح است برای ابتدای تعلیم و نقل
ج	مختار است برای سفر و خریدن کنیزک	صالح است برای صید دریا و شب بیدار شدن
د	صالح است برای حیوان و مهمانی	هیچ فایده ندارد
ه	صالح است برای تزویج و شرکت و خریدن کنیزان و سفر و نو پوشیدن	باک نیست برای تعلیم و رفتن بحمام
و	صالح است برای سیاحت و نقل و خریدن بنده	صالح است برای شکار و عملهای لطیف
ز	مختار است برای شراب خوردن و دارو خوردن و یاری کردن	صالح است بر معالجه و دارو خوردن
ح	صالح است برای حرکت و خریدن ستور	میانه است برای تجارت و مجامعت و شاید تعلیم
ط	صالح است برای عمارت و بستان نهادن و حرکت	پسندیده نیست
ی	صالح است برای عمارت بناها و خریدن غلامان	باک نیست برای تعلیم
یا	صالح است برای حمام رفتن و سفر و شرکت	باک نیست برای حرکت و سفر

	مقارنه زحل	مقارنه مشتری
ح	مذموم است برای سفر و حرب و ابتدائات	مختار است برای قصد و طلب حاجت از اشراف و ابتدائات
ا	جید است برای بیابت رکت مشتری	سعد و مختار است برای تجارت و ابتدا
ب	مسعود میمنت	جید است برای تجارت و شرکت و حوایج و ابتدائات
ج	حذر کنند از سفر و نشستن در کشتی	مختار است برای سفر و امور خطر و ابتدا
د	میانه است برای امور ملکی	مختار است برای عقد کردن و بنا کار و حاجت طلب کردن از ملوک
ه	باک نیست در عمارت و زراعت	جید است برای سفر و تجارت و حاجت دیوانیان
و	باک نیست در بنای مساجد و غیر آن	جید است برای شهرها و حاجت از اشراف
ز	صالح است برای دارو خوردن و شرکت	مختار است برای عبادت و خانها و کارهای بزرگ
ح	پسندیده است برای اعمال و حاجات	مختار است برای ابتداها و حوایج و فصد
ط	میانه است برای عمارت زمینها	مختار است برای خریدن ضیاع و غیره
ی	باک نیست بنا نهادن و شرکت مشتری	مختار است برای بنا نهادن و زمین خریدن
یا	جید است برای بنای مساجد و مواضع	مختار است برای ابتدائات و حوایج و شرکت

	مقارنه مریخ	مقارنه آفتاب
ح	صالح است برای سیاست امور مریخی	صالح است برای کمین کردن مکر و حیله و کارهای نهانی
ا	حذر کنند از سفر و ابتدا کارها	حذر کنند از تزویج و ابتدای امور
ب	صالح است برای ساختن اسلحه	نشاید مکر و حیلهای نهانی
ج	حذر کنند از نقل و سفر و تحویل	نشاید کمین کردن و گریختن
د	حذر کنند از سفرهای جنگ و آتشکاری	نشاید سیاست و تدبیرات بدی
ه	حذر کنند از گشت و تزویج	نشاید الا پنهان کردن کارها و مطالب
و	هیچ کار بر آن نشاید	نشاید عطر ساختن و نکاح نهانی و کیمیاگری
ز	مسعود میمنت سفر و شراب دوا	نشاید معالجه کردن و اعضای رئیسه و خیره نهادن
ح	صالح است برای خریدن اسباب و عمل اسلحه	نشاید وقف کردن مال معامله
ط	صالح است برای مخاطره و مناظره و کارهای مریخی	نشاید خرید ضیاع پنهانی و معالجه میانه بیماری
ی	حذر کنند ابتدائات	نشاید دفن اموال و نهادن کنوز
یا	باک نیست در حاجت جستن از ملوک	نشاید پنهان کردن اسرار

[illegible]

	مقارنهٔ زهره	مقارنهٔ عطارد
ع	محمود است برای پوشیدن جامه و رفتن نزد بزرگان و خوردن شراب	محمود است برای تعلیم و ابتدا [illegible]
ا	محمود است برای تزویج و نقش و [illegible]	صالح است برای [illegible] و تعلیم [illegible]
ب	مختار است برای شرکت و تزویج و ابتدا کردن کارها	مختار است برای تعلیم و صید و تزویج
ج	محمود است برای [illegible]	مختار است برای سفر و تجارت و ابتدا
د	محمود است برای بیع و شرکت و [illegible] و خوردن [illegible]	محمود است برای طلب حاجت [illegible]
ه	صالح است برای شرکت و نو پوشیدن و عرس ساختن	صالح است برای تزویج و شرکت و دوا و خوردن
و	صالح است برای تزویج و نقل و حرکت وزیران	صالح است از برای دارو خوردن و شکار و خط نوشتن
ز	محمود است برای دارو خوردن و کیمیا	صالح است برای معالجه و تعلیم موسیقی و نقاشی و شمار کردن
ح	مختار است برای شرکت و ساختن پیرایه و طلب حاجات	صالح است برای خوردن مرغان شکاری و شرکت
ط	مختار است برای عمارت زمینها و درخت نشاندن	صالح است برای تعلیم و طلب حاجت [illegible]
ی	صالح است برای بنیاد مسجد و عمارت	صالح است برای نکاح و تعلیم و [illegible]
یا	مختار است برای صید دریا و طلب حوائج	صالح است برای شرکت و حرکت و سفر و بیع و شرا

[illegible]

